

V Bruseli 30. 11. 2016
COM(2016) 769 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Ceny a náklady na energiu v Európe

{SWD(2016) 420 final}

Úvod

Energia je nenahraditeľnou súčasťou každodenného života. Potrebujeme ju na kúrenie, chladenie, osvetlenie a pohyb; bez nej nebudú fungovať domácnosti, kancelárie, pracoviská ani hospodárstvo ako také. Pre jej význam je prístup k nej politicky citlivou témou. A to je jeden z dôvodov, prečo Komisia navrhuje svoju stratégiu energetickej únie. Citlivou témou je aj cena energie. Na jednej strane môžu byť nízke ceny výhodné, pretože zvyšujú kúpnu silu a životnú úroveň, ale aj znižujú náklady podnikov, čím sa zvyšuje ich konkurencieschopnosť. Na druhej strane však dodávky energie prebiehajú na trhoch, preto dodávateľom energie musia ceny pokryť náklady a financovať investície na zabezpečenie dodávok energie v budúcnosti. Vysoké ceny predstavujú signál na obmedzenie používania energie s vysokými emisiami uhlíka alebo na podporu energetickej efektívnosti a využívania inovačných výrobkov spĺňajúcich štandardy ekodizajnu, ako aj čistých technológií.

Z historických cien energie a nákladov na energiu sú viditeľné hlboké zmeny a významné vplyvy. V 70. a 80. rokoch 20. storočia spôsobili obmedzenia zavedené dodávateľmi ropy rast cien a hospodárske otrasy. Nárast ponuky spôsobujú v poslednom čase nové dodávky energie a intenzívnejšie využívanie alternatívnych zdrojov energie, pričom v dôsledku opatrení na zvyšovanie energetickej efektívnosti a slabého rastu sa znižuje dopyt a klesajú veľkoobchodné ceny. EÚ zistila, že čím konkurencieschopnejší a likvidnejší je trh s energiou, čím diverzifikovanejší a početnejší sú dodávatelia a ponuka energie, tým menej sme takejto volatility vystavení.

Prvú správu o cenách energie a nákladoch na energiu vypracovala Európska komisia v roku 2014¹. Poukazuje v nej na vysoké svetové ceny energie, ktoré sa v jednotlivých členských štátoch EÚ podstatne líšia, pričom sú výrazne vyššie v Európe než pre jej medzinárodných obchodných partnerov, najmä Spojené štáty. V dôsledku zvyšovania sieťovej zložky ceny, ako aj daní a odvodov, sa maloobchodné ceny zvýšili viac než veľkoobchodné. Nedostatky v údajoch viedli k odporúčeniu zvýšiť podrobnosť, transparentnosť a konzistentnosť zberu údajov o cenách energie². V politických záveroch správy sa konštatovalo, že predložené údaje a dôkazy poukazujú na čiastočný rozvoj vnútorného trhu s energiou a potrebu ďalších opatrení na zlepšenie energetickej efektívnosti v Európe, ako aj bezpečnosti a diverzity dodávok energie s nízkymi emisiami uhlíka. Počnúc rokom 2016 sa tieto činnosti budú realizovať každé dva roky, ako to stanovila rámcová stratégia energetickej únie a jej plán³.

V tejto druhej správe sa analýza aktualizuje rôznymi spôsobmi. Predovšetkým sa vďaka rozsiahlemu zberu údajov *ad hoc*, ktorý sa uskutočnil v spolupráci so štatistickými úradmi členských štátov, podarilo do veľkej miery zlepšiť údaje o cenách energie, čo sa prejavilo na niektorých podrobnejších a jednoznačnejších záveroch. Údaje sa zároveň aktualizovali, takže poskytujú najnovší prehľad o stave cien energie v sektoroch elektriny, plynu a ropných produktov. Okrem toho sa zlepšila analýza agregovaných údajov a údajov z prípadovej štúdie, čo nám umožňuje dôkladnejšie preskúmať trendy a vplyvy cien energie na domácnosti (najmä tých s nízkymi príjmami) a priemysel (najmä energeticky náročné priemyselné odvetvia). Preskúmanie *nákladov* na energiu nám tiež umožnilo pochopiť, ako sa dá reagovať na ceny energie, pričom často je to otázka jej efektívnejšej spotreby. Táto správa vychádza z údajov sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie a zo štúdií vypracovaných v mene Komisie.

---

¹ COM(2014) 21 /2.

² Výsledkom bol návrh Komisie a prijatie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskej štatistike cien zemného plynu a elektriny; nariadenie (EÚ) 2016/1952 z 26. októbra 2016.

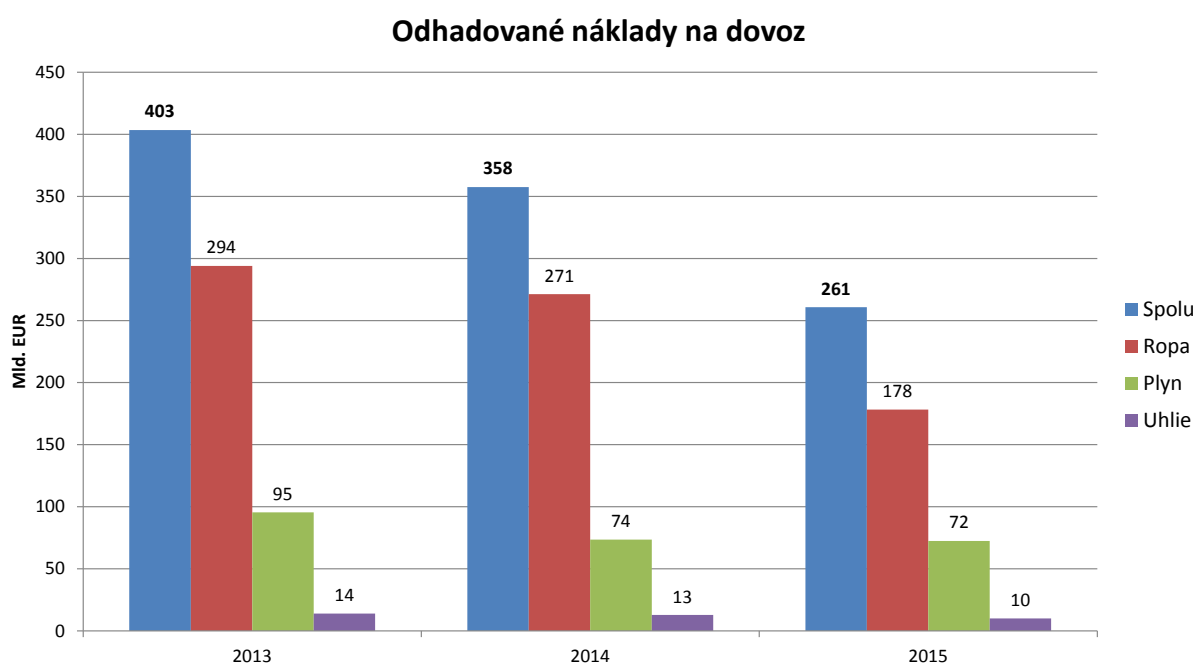
³ Pozri odkazy v akčnom bode č. 8 rámcovej stratégie energetickej únie (z februára 2015) a aktualizovaný plán energetickej únie (z novembra 2015).

1. Účet EÚ za dovoz energie

Vzhľadom na veľký podiel dovážanej energie sa vplyv cien a našej spotreby energie úplne odzrkadľuje v nákladoch EÚ na dovoz fosílnych palív. Poukazuje to na vystavenie hospodárstva EÚ globálnym trendom cien energie a takisto nám pripomína, že ak chceme znížiť účet za dovoz, musíme znížiť spotrebu fosílnych palív zvýšením energetickej efektívnosti a intenzívnejším využívaním nákladovo efektívnej domácej alternatívnej energie.

Náklady na dovoz energie sa zvýšili z 238 miliárd EUR v roku 2005 na 403 miliárd EUR v roku 2013. V roku 2015 spôsobil pokles cien energetických komodít a spotreby zníženie týchto nákladov na 261 miliárd EUR, čo je o 35 % menej než v roku 2013. Hlavným stimulom tohto zníženia bol pokles cien, pretože aj keď klesá spotreba všetkých troch fosílnych palív, znižuje sa aj produkcia týchto palív v EÚ, čo znamená, že čistý dovoz (a tým aj závislosť EÚ od dovozu fosílnych palív) sa zvýšil.

Obrázok 1: Odhadované náklady EÚ na dovoz fosílnych palív

Zdroj: vlastný výpočet Komisie.

Ceny všetkých fosílnych palív (najmä ropy) sa znižujú. Je to tak v dôsledku zvýšenia ponuky (bridlicová ropa a plyn v USA, kanadské ropné piesky, rozsiahla produkcia krajín OPEC, rastúca svetová produkcia uhlia a plynu vrátane LNG) a slabšieho dopytu (pomalší celosvetový rast, najmä v Číne, ale aj štrukturálne zmeny na strane dopytu, ako napríklad zvyšujúca sa energetická efektívnosť a alternatívne palivá v sektore bývania a dopravy, stimulované politikami na zvyšovanie efektívnosti budov a automobilov).

Znížením ceny dovážaných fosílnych palív na čerpacích staniciach sa zvýšil disponibilný príjem domácností. Podobné účinky možno pozorovať v mnohých sektoroch, napríklad v doprave a energeticky náročných priemyselných odvetviach. V období pokračujúceho pomalého hospodárskeho rastu to malo za následok jednorazový nárast hospodárstva EÚ, ktorý sa odhaduje na úrovni potenciálneho zvýšenia HDP o 0,8 % v roku 2015 a 0,5 % v roku 2016⁴.

⁴ Simulácie prognóz Európskej komisie na zimu 2015.

2. Ceny elektriny v Európe

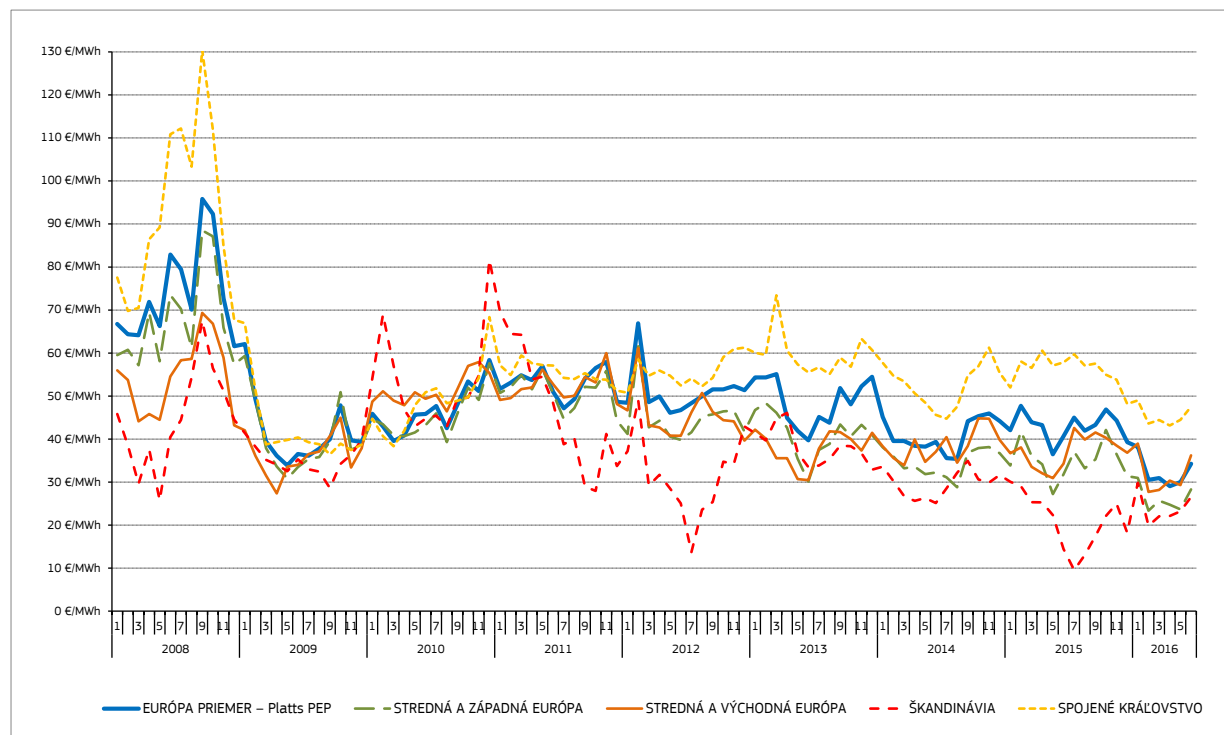
2.1 Veľkoobchodné ceny

Vývoj na vnútornom trhu priniesol v posledných rokoch veľké zmeny v oblasti veľkoobchodných trhov s elektrinou v Európe. Takmer vo všetkých členských štátoch vznikli veľkoobchodné burzy s elektrinou, ktorých cieľom je umožniť denné, forwardové a vnútrodenne obchodovanie. Flexibilné a likvidné trhy môžu umožniť efektívnejšie párovanie ponuky a dopytu, čím sa znižujú výrobné náklady, a tým aj ceny. Na najrozvinutejších trhoch by tieto burzy mali podnecovať aj vytváranie dvojstranných mimoburzových zmluvných cien.

Postupne sa tieto samostatné národné veľkoobchodné trhy prepájajú so susednými trhmi, čím sa (spolu s väčším počtom spojovacích vedení medzi prenosovými sieťami) vytvárajú likvidnejšie a účinnejšie trhy.

Ceny ovplyvňujú rôzne faktory, napríklad palivový mix, cezhraničné prepojenia, prepojenie trhu (market coupling), koncentrácia dodávateľov na trhu a poveternostné podmienky. Dopyt na trhu podobne ovplyvňujú faktory ako dopyt spotrebiteľov a priemyselných odvetví, riadenie na strane spotreby, energetická efektívnosť a počasie.

Obrázok 2: Vývoj veľkoobchodných cien elektriny v EÚ

Zdroj: Platts a európske burzy s elektrinou.

Európske veľkoobchodné ceny elektriny dosiahli vrchol v treťom štvrtroku 2008 a odvtedy neustále klesajú, s výnimkou mierneho oživenia v roku 2011. Od roku 2008 ceny klesli takmer o 70 % a od roku 2011 o 55 %⁵, pričom v roku 2016 dosiahli najnižšiu úroveň za posledných 12 rokov.

Kľúčovým stimulom pre ceny elektriny bolo premietnutie znížených cien uhlia a plynu spolu s ďalšími faktormi:

- z ekonometrickej analýzy vyplýva, že 1 % zvýšenie podielu fosílnych palív (uhlia, plynu a ropy) na zložení zdrojov výroby elektriny vedie k zvýšeniu veľkoobchodnej ceny elektriny o 0,2 až 1,3 EUR/MWh, a to v závislosti od regionálneho trhu;

⁵ Vážený európsky priemer cien elektriny podľa Platts.

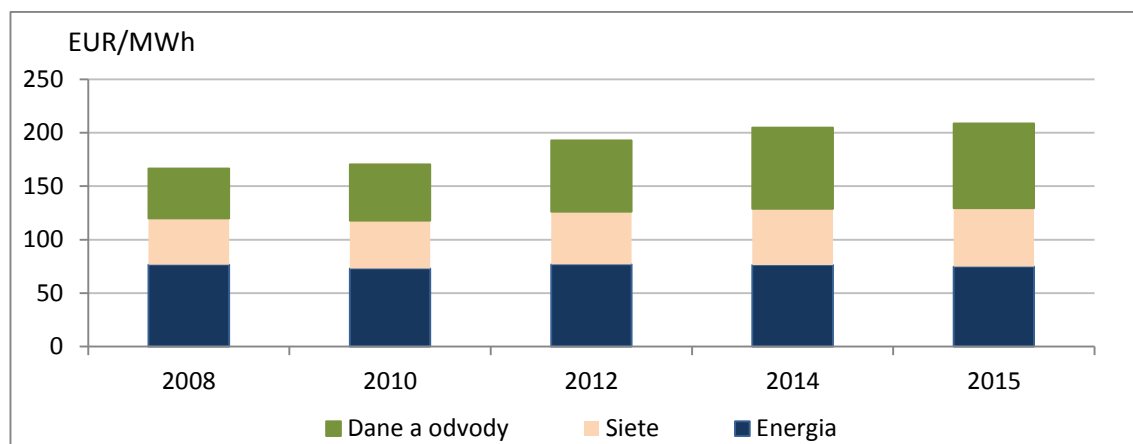
- prepojenie trhu: krajiny, ktoré sú súčasťou jednej alebo viacerých prepojených oblastí, majú lepšiu konvergenciu cien so susednými trhmi a nižšie rozdiely medzi cenami;
- rastúca kapacita spojovacích vedení: trhy s mierou prepojenosti pod 10 % majú mierne vyššie ceny než trhy s mierou prepojenosti nad 10 %. To svedčí o význame ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s elektrinou a úrovne cezhraničnej prepojenosti;
- na niektorých trhoch rast nízkyh hraničných nákladov na slnečnú a veternú elektrickú energiu spôsobuje znižovanie veľkoobchodných cien; z ekonometrickej analýzy vyplýva, že každým zvýšením podielu obnoviteľných energií o percentuálny bod sa veľkoobchodná cena elektriny v EÚ priemerne zníži o 0,4 EUR/MWh, pričom skutočné zníženie závisí od regionálneho trhu a zdroja paliva, ktoré sa nahrádza obnoviteľnými zdrojmi. Vplyv obnoviteľných zdrojov energie je väčší (0,6 až 0,8 EUR/MWh) v severozápadnej Európe, pobaltských štátoch a strednej a východnej Európe;
- nižší dopyt súvisiaci s utlmeným hospodárskym rastom viedol v niektorých krajinách v kombinácii s rozšírením kapacity k nadmerným kapacitám; a
- znížený dopyt po emisných kvótach CO₂ a silná ponuka medzinárodných kreditov (CDM) majú za následok veľký prebytok na trhu systému obchodovania s emisiami, čo vedie k znižovaniu cien za CO₂ premietnutých do veľkoobchodných cien.

2.2 Maloobchodné ceny elektriny v Európe

Na trhoch s ideálnou hospodárskou súťažou by sa mali zmeny na veľkoobchodných trhoch rýchlo a v plnej miere odraziť na maloobchodných trhoch. V Európe však tento proces obmedzuje viacero faktorov⁶. Veľká časť maloobchodných cien je okrem toho dôsledkom regulácie v podobe daní a odvodov alebo regulovaných sieťových taríf.

Priemerná⁷ cena elektriny pre domácnosti bola v roku 2015 208,7 EUR/MWh. Na rozdiel od veľkoobchodných cien sa priemerná cena v období rokov 2008 až 2015 zvýšila ročne v priemere o 3,2 %. Na lepšie pochopenie stimulov prispievajúcich k tomuto vývoju je potrebné podrobne preskúmať rôzne cenové zložky. Na obrázku 3 je uvedený vývoj váženej priemernej ceny elektriny pre domácnosti v EÚ, rozdelený na tri hlavné zložky (energia, sieť, dane a odvody).

Obrázok 3: Zložky priemerných maloobchodných cien elektriny pre domácnosti v EÚ

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Zložka „energia“ (časť ceny zaplatenej maloobchodnému dodávateľovi energie) sa v období rokov 2008 až 2015 znížila o 15 %. Z tejto ceny, ktorá je v porovnaní s veľkými zmenami veľkoobchodných cien malá, vyplýva, že hospodárska súťaž na maloobchodných trhoch nemusí byť úplne účinná. Z analýzy vyplýva, že mieru premietnutia zložky „energia“ ovplyvňuje intenzita hospodárskej súťaže na trhu a regulácia trhových cien. V prípade

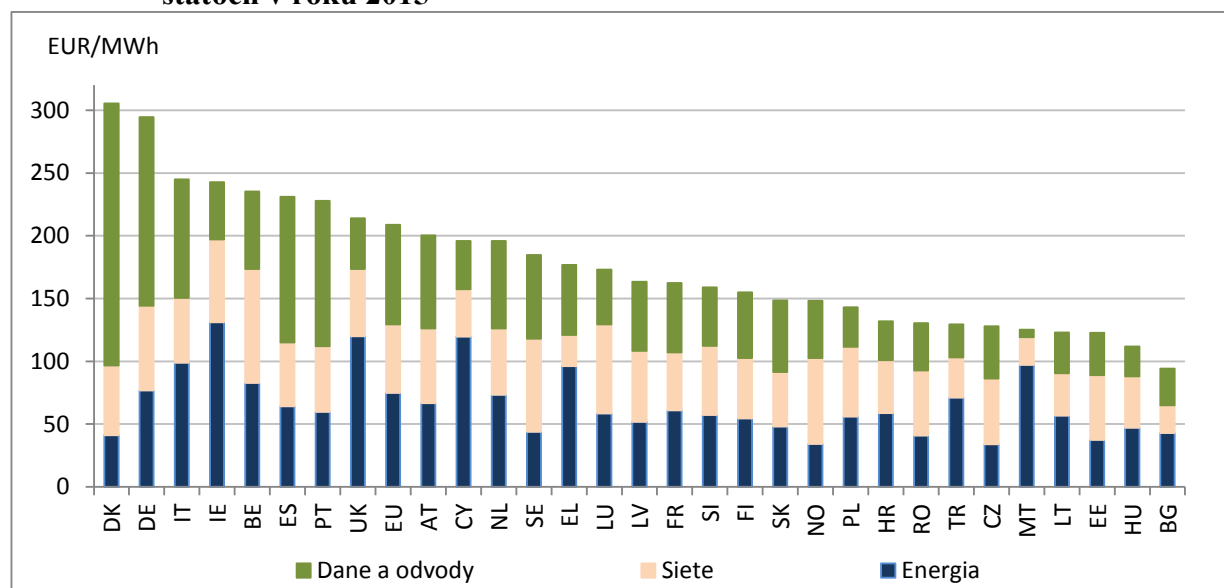
⁶ Napríklad trhovú silu etablovaných subjektov, prekážky vstupu na trh, administratívne regulované ceny.

⁷ Priemerné ceny znamenajú vážený priemer cien krajín EÚ 28.

regulácie maloobchodné ceny reagujú na pokles veľkoobchodných cien (logicky) menej citlivo (pokiaľ ide o rozsah a rýchlosť). Okrem toho rozsah, v ktorom sa táto zložka „energia“ v rôznych členských štátoch líši, sa v období rokov 2008 až 2015 znížila o 19 %, čo znamená, že vývoj vnútorného trhu ovplyvnil konvergenciu veľkoobchodných cien a jej premietnutie do maloobchodných cien. Celkovo z toho vyplýva, že hoci dochádza k určitému premietnutiu zmien veľkoobchodných cien, zložka „energia“ by mohla byť citlivejšia na zmeny na vnútornom trhu.

Ako však vyplýva z obrázka 3, väčším zmenám podliehali iné zložky. **Sieťová zložka** sa ročne zvýšila v priemere o 3,3 %. Významne sa zvýšila aj **daňová a odvodová zložka**, pričom jej podiel na priemernej cene sa zvýšil z 28 % na 38 %.

Obrázok 4: Maloobchodné ceny elektriny pre domácnosti v jednotlivých členských štátoch v roku 2015

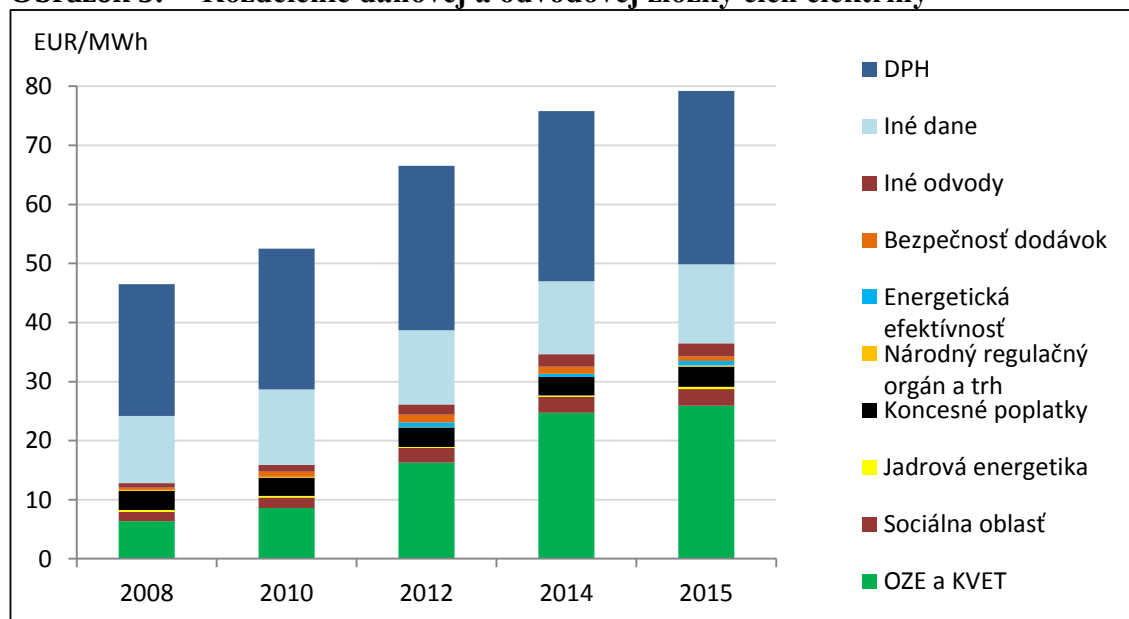

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

V analýze Komisie sa daňová a odvodová zložka rozdeľuje na 10 čiastkových zložiek⁸. Cieľom je pokúsiť sa jednotne zachytiť a pristupovať k rôznym daniam a odvodom, ktoré členské štáty vyrubujú v súvislosti s cenami elektriny pre domácnosti. Odvody sú vyčlenené na financovanie konkrétnych politík, aj keď nepredstavujú všetky výdavky štátu na danú politiku. Dane sa bežne nevychleňujú na žiadnu konkrétnu politiku.

⁸ 1. Energia z obnoviteľných zdrojov a kombinovaná výroba elektriny a tepla;
2. Sociálna zložka (zraniteľní spotrebitelia, sociálne tarify, cenové vyrovnávanie v rámci ostrovného systému, dodávky poslednej inštalácie, dôchodkové fondy, politiky zamestnanosti);
3. Podpora odvetvia jadrovej energie;
4. Energetická efektívnosť;
5. Bezpečnosť dodávok (politiky bezpečnosti dodávok, podpora domácej výroby elektrickej energie/výroby palív, poplatky za rezervné zásoby);
6. Koncesné poplatky (najmä za užívanie verejných pozemkov);
7. Národný regulačný orgán a trh (financovanie národného regulačného orgánu alebo organizátora trhu);
8. Ostatné odvody (vrátane výskumu a vývoja, deficitných anuit a poplatkov za verejnoprávnu televíziu);
9. DPH;
10. Ostatné dane [spotrebné dane (v niektorých členských štátoch uvádzané ako daň z elektriny, daň zo zemného plynu, energetická daň, daň z konečnej spotreby energie, osobitná energetická daň, environmentálne dane) a dane, ako napríklad daň z distribúcie, daň z prenosu a daň z emisií skleníkových plynov].

Obrázok 5: Rozdelenie daňovej a odvodovej zložky cien elektriny

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Najväčšou čiastkovou zložkou je DPH, ktorá v roku 2015 tvorila 37 % daňovej a odvodovej zložky, čo je v porovnaní s rokom 2008 pokles z úrovne 48 %. Ako daň ad valorem DPH predstavuje výhodu, že neznižuje signály veľkoobchodných cien v maloobchodných cenách. Najväčšia nahlásená čiastková zložka, ktorá má význam pre energetickú politiku, sa skladá z odvodov na podporu „obnoviteľných zdrojov energie a kombinovanej výroby elektriny a tepla“. V roku 2015 tvorila 33 % celkovej zložky, čo je nárast zo 14 % v roku 2008.

Táto analýza priemerných cien pre domácnosti v EÚ skrýva veľké rozdiely v EÚ. Rozdiel medzi krajinou s najnižšími cenami a krajinou s najvyššími cenami je trojnásobný. Fiškálne potreby a odvodová politika členských štátov súvisiaca s politikami vytvárajú veľké odchýlky v podiele daní a odvodov na konečných cenách: v prípade DPH a iných daní sa tento podiel pohybuje od 59 % (DK) do 5 % (MT); odvody týkajúce sa obnoviteľných zdrojov energie (OZE) a kombinovanej výroby elektriny a tepla (KVET) predstavujú priemerne 12 %⁹, ale pohybujú sa v rozsahu od 22 – 23 % (PT, DE) do 0 – 2 % (HU, IE).

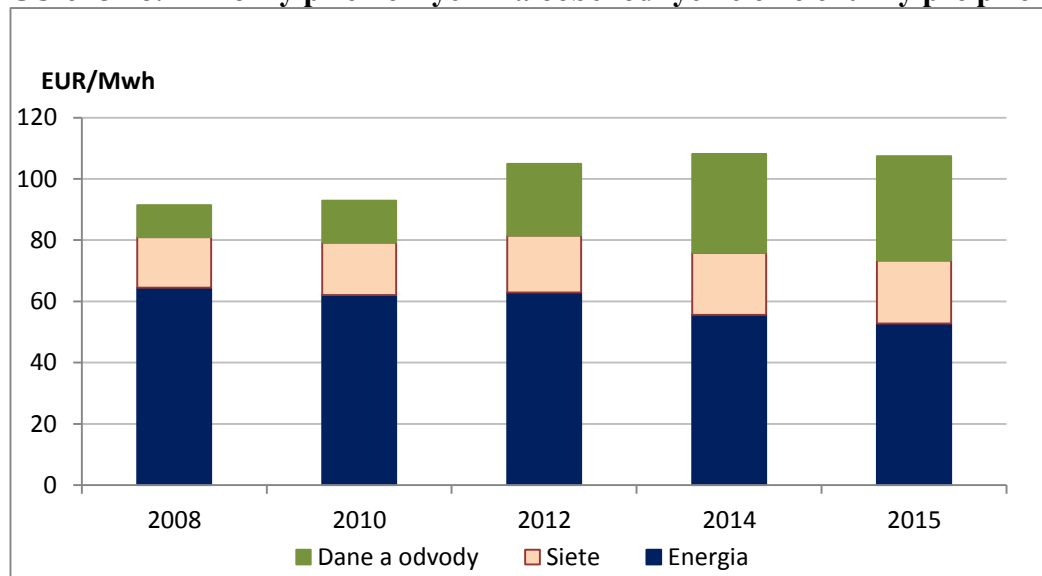
Údaje o cenách elektriny pre *priemysel*¹⁰ naznačujú menší nárast, pričom priemerná cena v EÚ sa v období rokov 2008 až 2015 medziročne zvyšovala o 0,8 % až 3,1 %¹¹. Na obrázku 6 je použitá reprezentatívne pásmo spotreby priemyselných odberateľov (2 000 – 20 000 MWh/ročne). *Veľkí* spotrebitelia energie vrátane odvetví náročných na spotrebu elektriny si môžu vyrábať vlastnú elektrinu, majú dlhodobé zmluvy na dodávky energie alebo často platia nižšie sieťové tarify, dane a odvody, čo môže mať za následok ceny nižšie o 50 % v porovnaní s inými priemyselnými odberateľmi v tej istej krajine.

⁹ V roku 2015 sa 28 % elektriny v EÚ vyrobilo z obnoviteľných zdrojov.

¹⁰ V prípade priemyselných spotrebiteľov sa do konečných maloobchodných cien nezapočítava DPH, keďže je vratná.

¹¹ V prípade priemyslu sa ceny pre veľkých spotrebiteľov energie (70 000 až 150 000 MWh/ročne; t. j. skupina odberateľov IF podľa Eurostatu) zvýšili o 0,8 %/ročne; v prípade stredne veľkých spotrebiteľov (2 000 až 20 000 MWh/ročne, t. j. skupina ID) o 2,3 %/ročne; a v prípade malých spotrebiteľov (20 až 500 MWh/ročne; t. j. skupina IB) o 3,1 %. Súhrnné údaje nezohľadňujú všetky zmeny cien pre jednotlivé podniky.

Obrázok 6: Zložky priemerných maloobchodných cien elektriny pre priemysel v EÚ

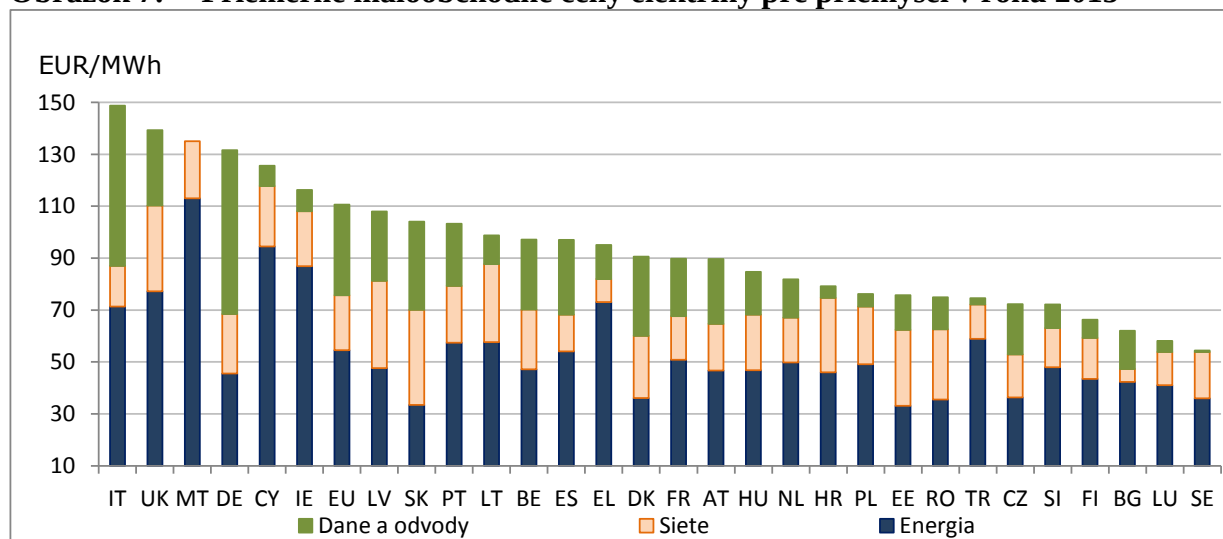

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Podobne ako v prípade cien elektriny pre domácnosti, aj tu panujú medzi jednotlivými členskými štátmi značné odchýlky a ceny sa líšia 2,75-násobne.

Obrázok 7: Priemerné maloobchodné ceny elektriny pre priemysel v roku 2015

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Zložka „energia“ v rámci priemerných cien elektriny pre priemysel klesala v období rokov 2008 až 2015 ročne o 2,8 %. Zmenšil sa aj rozdiel medzi jednotlivými členskými štátmi, pokiaľ ide o túto zložku, a to o 12 %. Táto čiastočná konvergencia cien znamená, že energetické politiky EÚ podporujúce zintenzívňovanie hospodárskej súťaže vyplývajúce z prepojenia trhu a cezhraničného obchodu majú pozitívny vplyv. Napriek tomu však sedem členských štátov¹² v danom období zaznamenalo *zvýšenie* zložky „energia“, čo by mohlo v niektorých prípadoch znamenať neprimeranú cenovú konkurenciu na maloobchodnej úrovni, ktorá dodávateľom umožňuje nepremietať ďalej nižšie veľkoobchodné ceny.

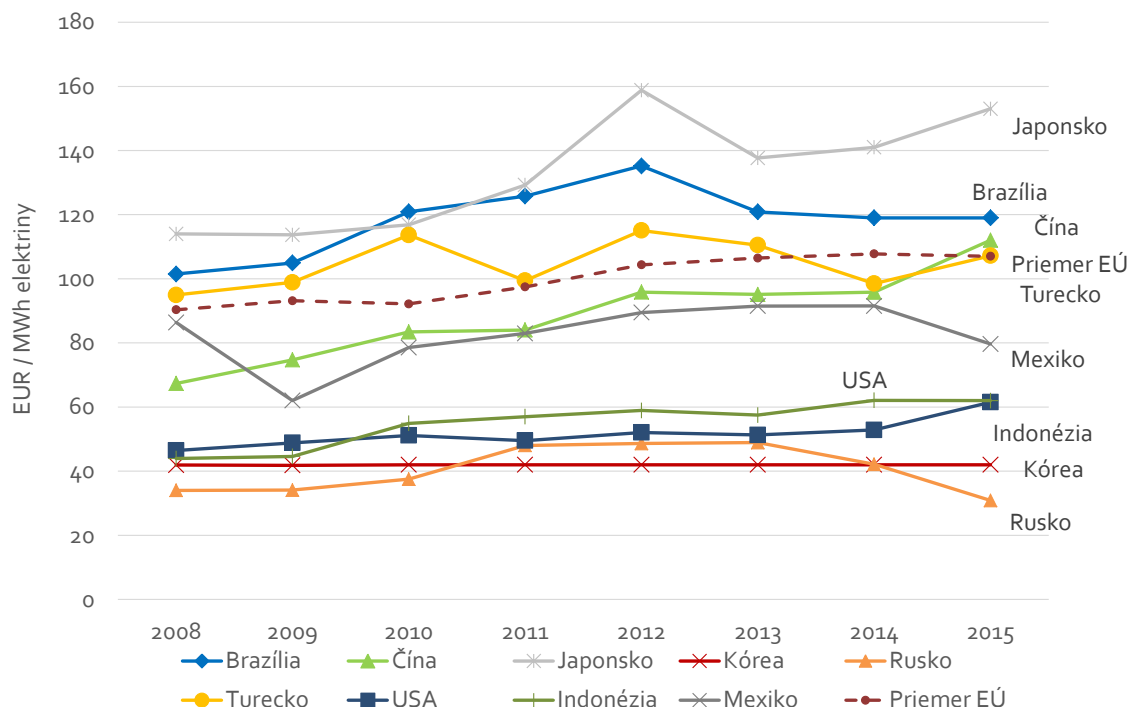
Sieťová zložka cien pre priemysel sa v danom období ročne zvyšovala o 3,2 % a podiel **daňovej a odvodovej zložky** sa podstatne zvýšil, a to z 12 % na 32 % ceny. V priemere takmer dve tretiny sieťovej zložky ceny pripadajú na distribučné siete, údaje však naďalej nemajú dostatočnú výpovednú hodnotu z dôvodu rôznych metód výpočtu v členských štátoch. Podobne ako v prípade cien pre domácnosti, aj daňová a odvodová zložka v údajoch za priemysel bola rozdelená na čiastkové zložky.⁷ Keďže niektoré čiastkové zložky (DPH a niektoré ďalšie dane) sa priemyselným spotrebiteľom vracajú, táto zložka je naďalej podstatne nižšia než v prípade domácností: priemyselní spotrebiteľia platia 34 EUR/MWh a domácnosti 79 EUR/MWh.

¹² HR, FR, IE, LV, PL, PT a UK.

Medzinárodné ceny elektriny

Napriek tomu, že ceny elektriny v EÚ pre priemysel sa v jednotlivých členských štátoch a sektoroch podstatne líšia, je dôležité upozorniť aj na rôzny vývoj priemerných cien vo svete.

Obrázok 8: Priemerné ceny elektriny pre priemysel v EÚ a významní obchodní partneri

Zdroj: Brazílske ministerstvo baníctva a energetiky, čínske centrum monitorovania cien, ŠKRR, indonézska štátna energetická spoločnosť, ruská federálna štatistická služba, údaje EIA za Turecko, Južnú Kóreu, Japonsko, USA a Mexiko.

Z analýzy vyplýva, že priemerné ceny elektriny v EÚ pre priemysel sú podstatne nižšie než v Japonsku, zhruba podobné cenám v Brazílii, Číne a Turecku a vyššie než v Kórei, USA, Rusku a Indonézii. V období rokov 2008 až 2015 sa ceny v EÚ zvýšili o 17 %, zvyšovanie cien však bolo podstatne vyššie v Číne (66 %), Indonézii (41 %), Japonsku (34 %) a USA (32 %). Analýza zohľadňuje vplyv výmenného kurzu, ktorý je v niektorých prípadoch zásadný (napr. zhodnotenie jüanu vysvetľuje nárast v Číne; ceny v národnej mene rástli iba nepatrne). Tabuľka 1 obsahuje vývoj pomeru cien v EÚ k cenám jej obchodných partnerov.

Tabuľka 1: Ceny elektriny v EÚ pre priemysel v porovnaní s cenami v iných krajinách

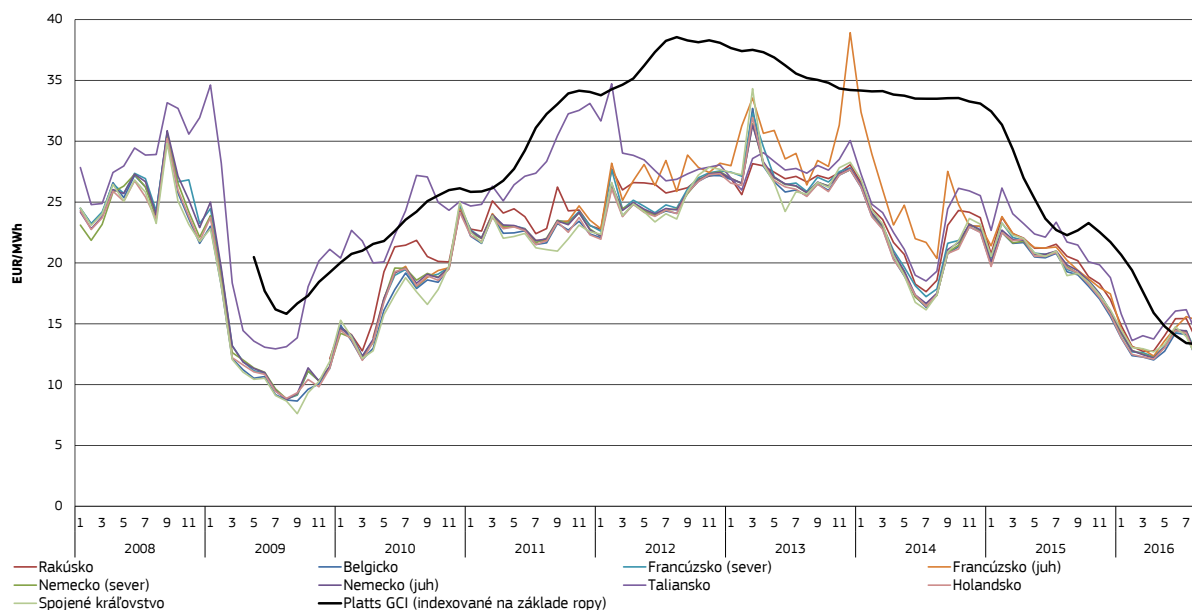
Rok	USA	Japonsko	Brazília	Čína	Turecko	Rusko
2012	2,2	0,4	0,8	1,1	0,9	2,1
2013	1,9	0,4	0,9	1,1	1,0	2,2
2014	1,3	0,4	0,8	1,1	1,1	2,6
2015	1,7	0,5	nie je k dispozícii	1,0	1,0	3,5

Zdroj: EIA, Platts, brazílske ministerstvo baníctva a energetiky, čínske centrum monitorovania cien, ruská federálna štatistická služba. Ceny v EÚ boli napríklad 2,2-krát vyššie než v USA a tento pomer klesol na 1,7.

3. Ceny plynu v Európe

Plyn predstavuje 23 % primárnej energetickej spotreby v EÚ. Podieľa sa 15 % na výrobe našej elektriny a pokrýva takmer tretinu konečnej potreby energie domácností aj priemyslu. Zároveň musí EÚ v čoraz väčšom objeme dovážať plyn¹³ od obmedzeného množstva dodávateľov. Preto sú ceny ešte viac závislé od globálnych trendov a čoraz dôležitejšie je správne fungovanie trhov a infraštruktúr.

Obrázok 9: Vývoj veľkoobchodných cien plynu v EÚ

Zdroj: Platts

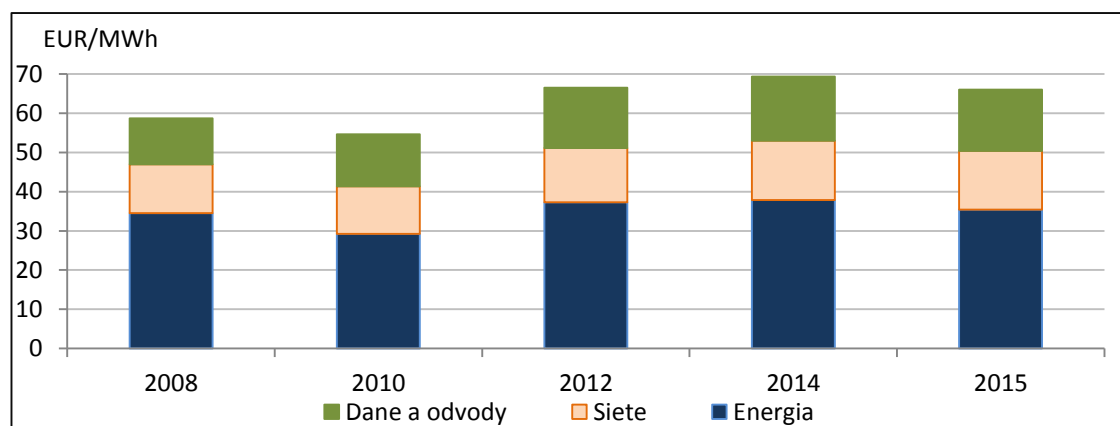
Veľkoobchodné ceny plynu v EÚ sa zvyšovali až do roku 2013, odvtedy však klesli o viac než 50 %. V porovnaní s elektrinou je nedávny viditeľný pokles veľkoobchodných cien plynu v Európe viac spôsobený globálnym vývojom. Nedostatočný globálny dopyt vyplývajúci z pomalého hospodárskeho oživenia a opätovného spustenia niektorých japonských jadrových elektrární, zmluvy na dodávky plynu s (klesajúcimi) indexovanými cenami ropy a podstatné zvýšenie ponuky LNG vytvorili tlak na zníženie cien a viedli ku konvergencii veľkoobchodných cien plynu.

Maloobchodné ceny plynu v Európe

Ceny plynu pre domácnosti v EÚ sa od roku 2008 zvyšovali takmer o 2 % ročne. Ceny boli v danom období do veľkej miery konvergované, najvyššie ceny (SE) sú však stále takmer štvornásobne vyššie než najnižšie (RO).

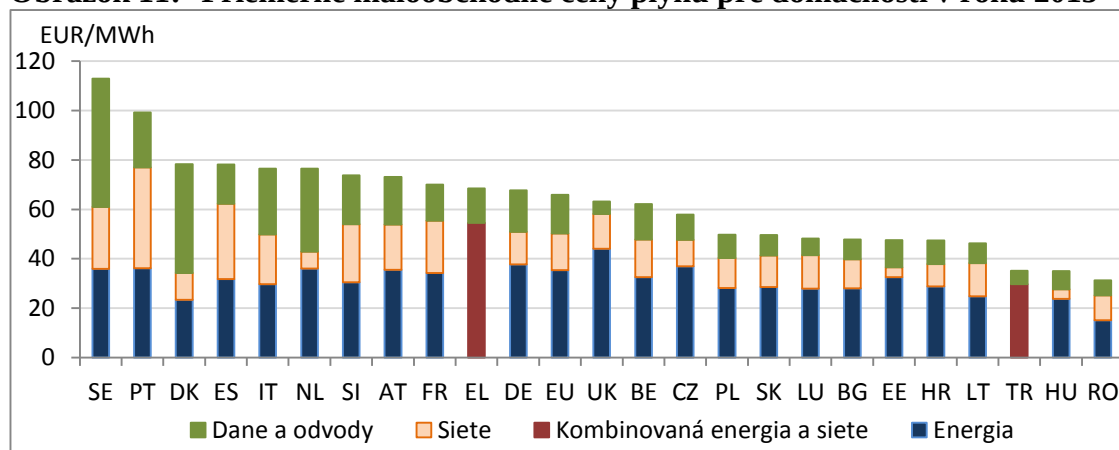
¹³ V roku 2015 bol podiel dovezeného plynu 69 %.

Obrázok 10: Zložky priemerných maloobchodných cien plynu pre domácnosti v EÚ

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Obrázok 11: Priemerné maloobchodné ceny plynu pre domácnosti v roku 2015

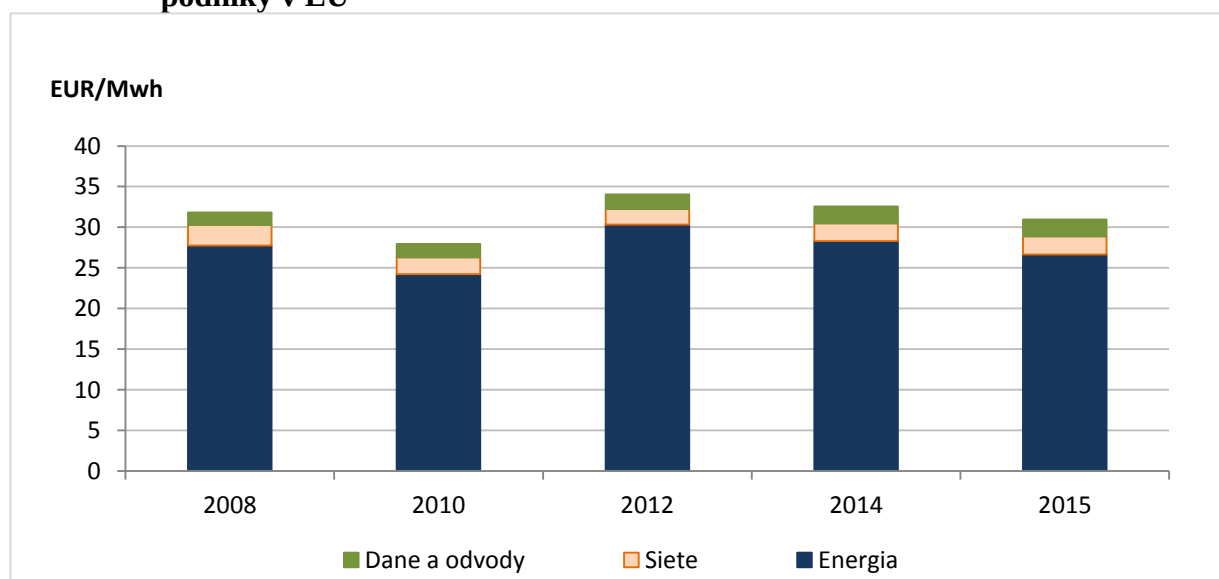

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Zložka „energia“ sa v období rokov 2008 až 2015 napriek zaznamenaným výkyvom zvyšovala o 0,3 % ročne. **Sieťová zložka** sa ročne zvyšovala o 2,5 %, čím sa významne podieľala na celkovom raste cien pre domácnosti. **Daňová a odvodová zložka** zaznamenala rast 4,2 % ročne na úroveň 15,6 EUR/MWh. Rast tejto poslednej uvedenej zložky je do veľkej miery dôsledkom všeobecných daní. (Čiastkové zložky nie sú podstatné a sú predmetom rozboru v pracovnom dokumente útvarov Komisie).

Cena plynu pre veľkých *priemyselných*¹⁴ spotrebiteľov bola v roku 2015 *pod* úrovňou z roku 2008. Najväčšou zložkou je aj naďalej zložka „energia“, ktorá je tak najvýznamnejším stimulom ceny. Vplyv daní a odvodov je nízky, na cene sa táto zložka podieľa len 8 %. Ceny plynu pre priemysel viac určujú medzinárodné ceny komodít, než výrazne sa líšiacie národné dane a odvody, preto vykazujú ceny pre veľkých priemyselných spotrebiteľov v Európe relatívne malé odchýlky. Zloženie cien pre veľkých priemyselných spotrebiteľov zostáva v priebehu času pozoruhodne stabilné. V prípade ceny plynu pre priemysel sa zaznamenalo najvýraznejšie premietnutie veľkoobchodnej ceny do maloobchodných cien a od roku 2008 sa miera cenovej konvergencie na vnútroštátnych trhoch zvýšila o 58 %, čo znamená, že trhy s plynom v EÚ sú integrovanejšie a konkurencieschopnejšie než v minulosti.

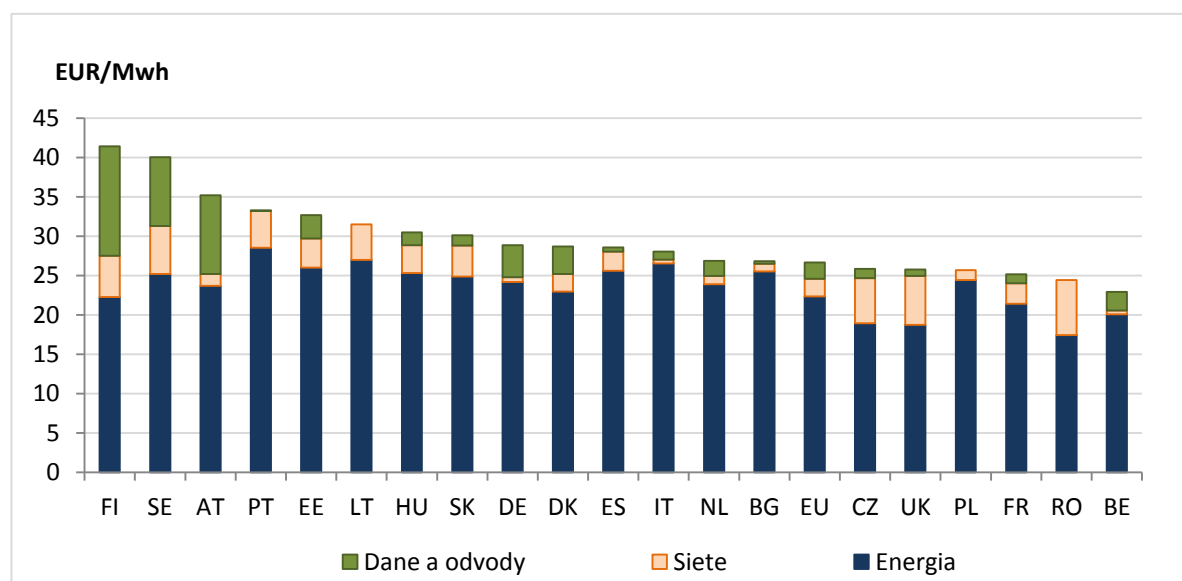
Obrázok 12: Priemerné zložky maloobchodných cien plynu pre veľké priemyselné podniky v EÚ

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

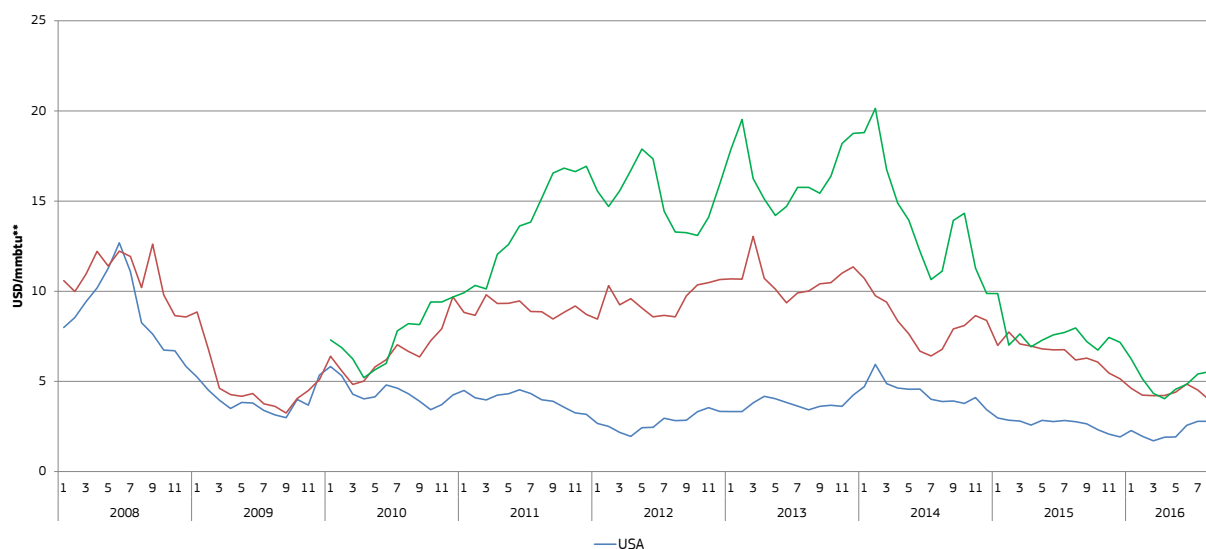
¹⁴ Týka sa priemyselných spotrebiteľov s ročnou spotrebou 1 až 4 milióny GJ (skupina I5).

Obrázok 13: Priemerné maloobchodné ceny plynu pre veľké priemyselné podniky v roku 2015

Zdroj: Členský štát, údaje zozbierané Komisiou.

Obrázok 14: Medzinárodné ceny plynu

* Cena v plynárenskom uzle Spojeného kráľovstva sa používa ako všeobecný ukazovateľ veľkoobchodného trhu s plynom v EÚ

**mmbtu - milión britských tepelných jednotiek

Zdroj: Platts, ThomsonReuters.

Medzinárodné ceny plynu vykazovali v roku 2014 a na začiatku roka 2015 výraznú konvergenciu. Za posledné dva roky sa priaznivo vyvíja pomer cien plynu v EÚ k cenám plynu v USA. Ceny plynu v EÚ boli v roku 2015 v priemere 2,5-násobne vyššie než ceny plynu v USA, pričom tento pomer bol v roku 2012 v rozpätí od trojnásobku do päťnásobku. Možno to pripísať faktorom ako rastúca globálna ponuka plynu a európsky prístup k LNG, nižší európsky a ázijský dopyt a ceny plynu s indexáciou podľa ropy. Ázijské ceny LNG sa v roku 2014 výrazne znížili a na začiatku roka 2015 sa prispôbili európskym cenám.

Tabuľka 2: Ceny plynu v EÚ pre priemysel v porovnaní s cenami v iných krajinách

Rok	USA	Japonsko	Rusko	Čína	Brazília	Turecko
2012	3,3	0,6	4,0	1,0	1,0	1,2
2013	2,7	0,6	4,1	1,0	0,8	1,2
2014	1,9	0,6	4,3	0,9	0,9	1,3
2015	2,5	0,9	5,1	0,7	nie je k dispozícii	1,2

Zdroj: EIA, Platts, brazílske ministerstvo baníctva a energetiky, čínske centrum monitorovania cien, ruská federálna štatistická služba. V prípade USA a Japonska sa údaje o veľkoobchodných cenách a dovozových cenách LNG porovnávajú so západoeurópskymi cenami za dovoz LNG.

Ceny v EÚ boli napríklad 3,3-krát vyššie než v USA a klesli na 2,5-násobok cien v USA.

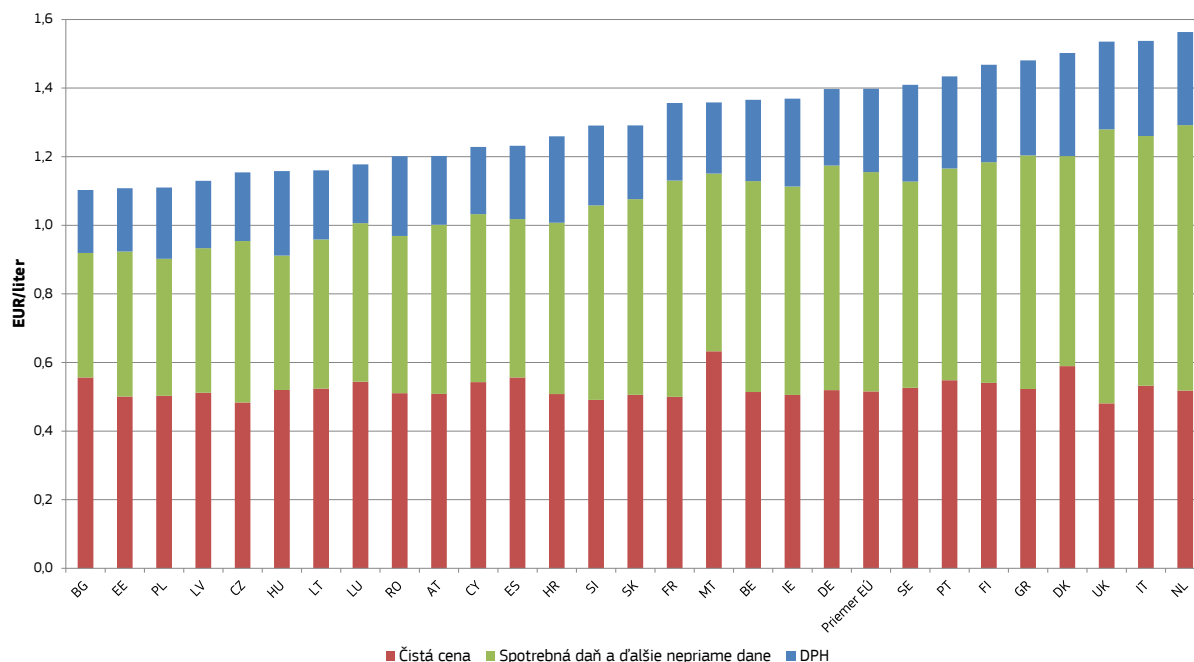
4. Ceny ropných produktov v Európe

Ceny surovej ropy klesajú v dôsledku slabého dopytu a silného nárastu ponuky už od polovice roka 2014. Z najvyššej ceny 115 USD/barel v júni 2014 klesla cena ropy Brent 20. januára 2016 na 26 USD/barel, teda na najnižšiu úroveň od roku 2003. Znamená to, že cena v priebehu 19 mesiacov klesla o 77 %. Do júna 2016 došlo k oživeniu cien na úroveň 50 USD/barel a odvtedy sa pohybujú v pásme 40 až 50 USD/barel.

Prudký pokles cien ropy sa odrazil na maloobchodných trhoch, jeho účinky však zmiernilo znehodnocovanie eura a spotrebné dane na ropné produkty, ktoré predstavujú veľkú časť maloobchodnej ceny. Po započítaní daní a ciel sa však maloobchodné ceny benzínu v období od konca júna 2014 do polovice februára 2016 znížili o 24 a nafty o 28 %, keď dosiahli svoje dno a priemerné európske maloobchodné ceny motorových palív dosiahli najnižšiu úroveň od roku 2009.

Dane a odvody na benzín a motorovú naftu sú vysoké, vykazujú však iba malé odchýlky v čase. V smernici EÚ o zdaňovaní energie¹⁵ sa stanovujú minimálne sadzby spotrebných daní, takmer všetky členské štáty sa však rozhodli stanoviť vyššie sadzby. Spotrebné dane na benzín sa pohybujú od 0,36 EUR/l v Bulharsku (minimálna sadzba) do 0,77 EUR/L v Holandsku. Z environmentálnych, hospodárskych a fiškálnych dôvodov tvorí benzín a nafta pre členské štáty dôležitú daňovú základňu. V roku 2015 tvorili dane 63 % priemernej maloobchodnej ceny benzínu a 57 % ceny nafty.

Obrázok 15: Ceny benzínu v členských štátoch (2015)

Zdroj: Európska komisia.

5. Náklady na energiu v Európe

Z uvedeného jasne vyplýva, že veľkoobchodné ceny elektriny, plynu a benzínu klesajú z mnohých dôvodov (napríklad zvyšovanie ponuky a znižovanie dopytu). Dôsledkom je znižovanie maloobchodných cien ropných produktov. Maloobchodné ceny elektriny a plynu však zostávajú nemenné alebo sa len mierne zvyšujú, keďže zvyšujúce sa sieťové náklady,

¹⁵ Smernica Rady 2003/96/ES z 27. októbra 2003 o reštrukturalizácii právneho rámca Spoločenstva pre zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny (Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2003, s. 51).

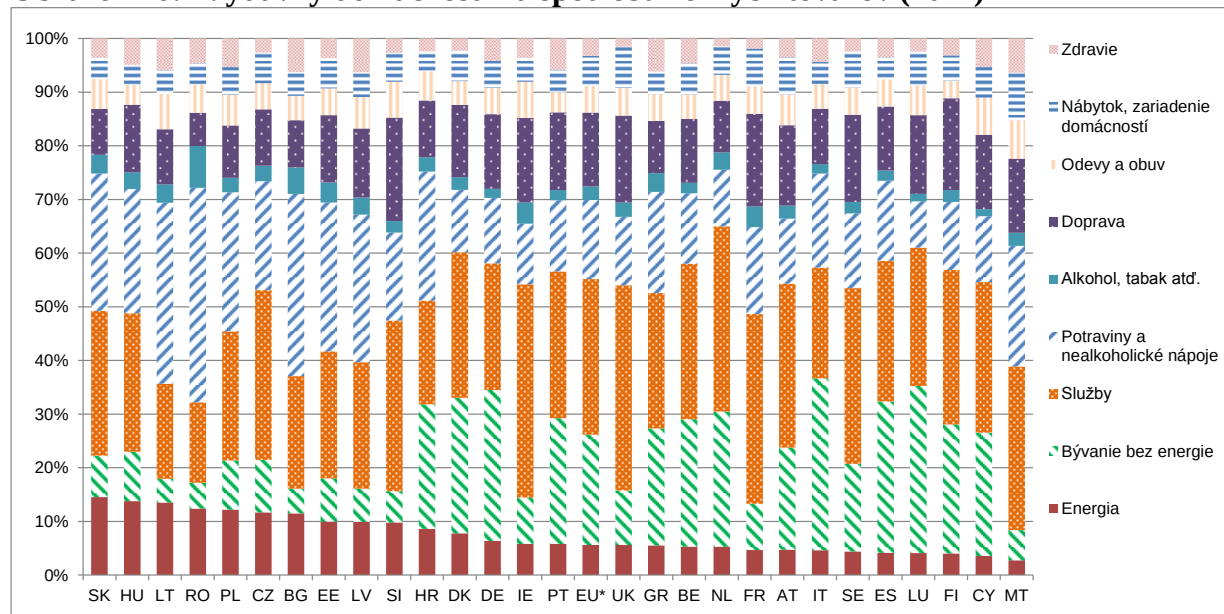

dane a odvody tento pokles veľkoobchodných cien vyrovnávajú. Takéto cenové trendy sú v spojení so *spotrebou* energie dôležité na posúdenie vplyvu na náklady domácností a priemyslu na energiu.

5.1 Výdavky domácností na energiu

V prípade domácností konečná spotreba energie, pokiaľ ide o elektrinu, plyn a vykurovací olej, od roku 2008 klesala alebo iba mierne stúpala. Rast maloobchodných cien elektriny a plynu však znamenal, že výdavky domácností EÚ na energiu [s výnimkou dopravy (benzínu), ktorá sa uvádza samostatne] sa zvýšili z 5,3 % z výdavkov domácností v roku 2008 na 5,8 % v roku 2014. Klesajúce maloobchodné ceny ropných produktov zároveň prispeli k poklesu výdavkov na motorové palivá v doprave, ktoré klesli zo 4,3 % z výdavkov domácností na 3,9 %.

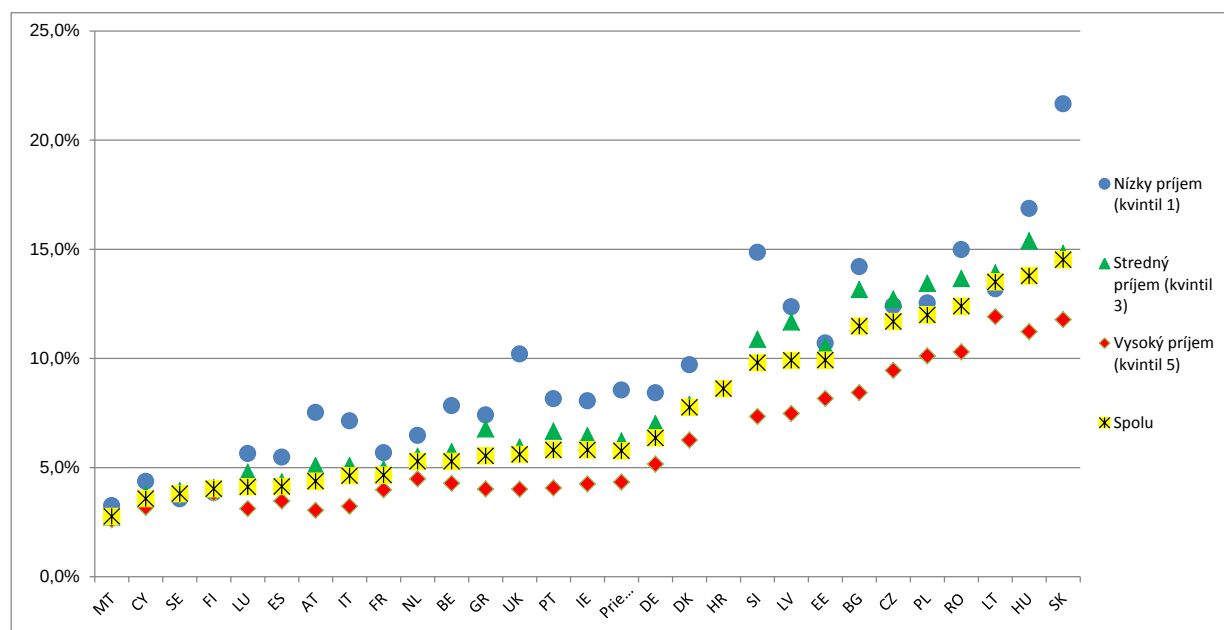
Obrázok 16: Výdavky domácností na spotrebu rôznych tovarov (2014)

Zdroj: Európska komisia, štatistické úrady členských štátov a vlastný výpočet.

Priemerná hodnota výdavkov domácností na energiu (oddelené od dopravy) poukazuje na veľké odchýlky medzi jednotlivými členskými štátmi (bohatšie a chudobnejšie, teplejšie a chladnejšie podnebie) a príjmovými skupinami v rámci členských štátov. Tento podiel sa pohybuje od 3 % na Malte do 14,5 % na Slovensku. Z analýzy rôznych typov domácností vyplýva, že chudobnejšie domácnosti vynaložili na energiu väčšiu časť svojho príjmu než bohatšie domácnosti.

Obrázok 17: Podiel výdavkov domácností na energiu podľa príjmových skupín (2014)

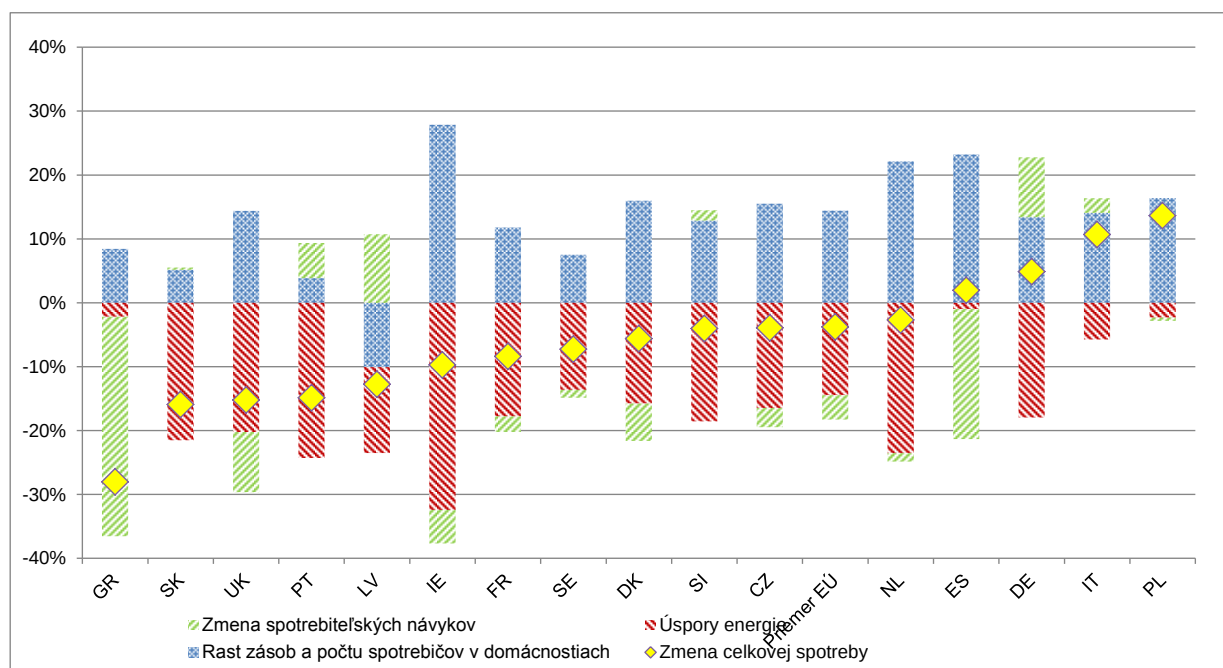

Zdroj: Európska komisia, štatistické úrady členských štátov a vlastný výpočet.

V priemere tvorí podiel výdavkov na energiu v prípade najchudobnejších domácností 8,6 % (v porovnaní s 5,7 % v roku 2004), v prípade domácností so strednými príjmami 6,2 % a v prípade domácností s vysokými príjmami 4,3 %. Z toho vyplýva, že najmä v čase nízkeho hospodárskeho rastu má rast cien na zraniteľných spotrebiteľov relatívne väčší vplyv než na priemerné domácnosti, čo znamená, že na riešenie problematiky energetickej chudoby sú potrebné sociálne opatrenia zamerané na zraniteľných spotrebiteľov.

Z analýzy tiež vyplýva, že domácnosti v niektorých členských štátoch reagovali na zvýšenie cien energie a nákladov na energiu znížením spotreby energie (pozri obrázok 18). Spotreba energie domácností v EÚ (okrem dopravy) sa za dané obdobie znížila približne o 4 %, a to aj napriek nárastu počtu a veľkosti domácností. Je to do veľkej miery dôsledok úspor energie. V mnohých prípadoch ide o výsledok zvýšenia energetickej účinnosti v sektore bývania, ale v niektorých krajinách mohli dramatický pokles spotreby vyvolať obmedzenia kúpnej sily.

Obrázok 18: Zmeny v spotrebe energie v niektorých členských štátoch (2004 – 2013)

Zdroj: Databáza ODYSSEE.

5.2 Náklady priemyslu na energiu

Vývoj cien energie v posledných rokoch nevyvolal v prípade európskych podnikov zvýšenie podielu nákladov na energiu v rámci výrobných nákladov, ktorý je stále nižší ako 2 %. S cieľom znížiť náklady priemyslu na energiu však poskytujú verejné orgány väčšiny členských štátov subvencie prostredníctvom daňových a odvodových výnimiek a ich znižovania (napríklad odvody za obnoviteľnú energiu alebo energetickú efektívnosť alebo sieťové tarify). Podnik môže v závislosti od svojho zamerania a členského štátu, v ktorom má sídlo, využívať o 50 % nižšie ceny energie než iný podnik v rovnakom sektore.

Z toho vyplýva, že v prípade niektorých priemyselných odvetví s oveľa vyššími nákladmi na energiu, ktoré čelia výraznej medzinárodnej hospodárskej súťaži, je potrebné dôkladnejšie posúdiť náklady na energiu. Ide o energeticky náročné priemyselné odvetvia s určitým hospodárskym významom a obchodnou expozíciou (v ktorých náklady na energiu predstavujú minimálne 3 % celkových výrobných nákladov a v niektorých prípadoch v priemere až 40 % alebo viac). Z analýzy vypracovanej Komisiou vyplýva, že v období rokov 2008 až 2013 klesol podiel nákladov na energiu a absolútnych nákladov na energiu vo väčšine zo 14 vybraných sektorov. Ide o dôsledok poklesu cien energie, daňových výnimiek a znížení, nižšej spotreby energie súvisiacej so znížením výroby, zmeny výroby na menej energeticky náročné produkty, zavedenia opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti a pomalšieho znižovania iných faktorov výrobných nákladov.

Medzinárodné porovnanie nákladov na energiu

Európske hospodárstvo ako celok nepatrí medzi vysoko energeticky náročné hospodárstva. EÚ už desaťročia reštrukturalizuje svoje hospodárstvo v súlade so zmenami na domácich a svetových trhoch a dopytu po rôznych tovaroch a, čoraz častejšie, aj službách. Reštrukturalizácia vyplýva aj z meniacej sa dostupnosti zdrojov, cenových signálov a technologického rozvoja. Ako však už bolo uvedené, niektoré energeticky náročné priemyselné odvetvia čelia medzinárodnej konkurencii. Preto je dôležité posúdiť vývoj cien energie a nákladov na energiu v EÚ v porovnaní s vývojom na medzinárodnej úrovni.

Ako už bolo uvedené v predchádzajúcich oddieloch, priemerné ceny elektriny a plynu v EÚ pre priemysel zaznamenali v období rokov 2008 až 2015 pomerne mierny rast, pričom v ázijských krajinách (Čína, Južná Kórea, a najmä Japonsko) rástli podstatne rýchlejšie.

Z (obmedzených) údajov, ktoré sú k dispozícii na porovnanie nákladov na energiu pre priemysel a energetickej náročnosti¹⁶ priemyselných odvetví na celom svete vyplýva, že čínske energeticky náročné priemyselné odvetvia spotrebúvajú oveľa viac energie než priemyselné odvetvia v USA a EÚ¹⁷. Na druhej strane sú niektoré priemyselné odvetvia v EÚ podľa všetkého energeticky náročnejšie než v USA. Napriek tomu sa zdá, že náklady na energiu vo väčšine prípadov predstavujú nižší podiel na výrobných nákladoch energeticky náročných priemyselných odvetví v EÚ než v USA a vyšší podiel než v Japonsku. Podiel nákladov na energiu však v USA od roku 2008 klesal rýchlejšie než v EÚ, čo je okrem nižších cien energie v USA ďalším signálom toho, že energeticky náročné priemyselné odvetvia v USA by tiež mohli „dobrehnúť“ tento stav. Od roku 2008 poukazujú dôkazy v oblasti zvyšovania energetickej efektívnosti¹⁸ v niektorých európskych energeticky náročných priemyselných odvetviach na to, že sa tieto zlepšenia spomaľujú alebo dokonca úplne zastavili. Možno to vysvetliť napríklad možným obmedzeným priestorom na technické zlepšenia, zníženou mierou využívania kapacít, ale aj nedostatočnou dostupnosťou investičného kapitálu.

6. Energetické subvencie a príjmy štátu

Konkurencieschopný a riadne fungujúci trh s energiou má dodávať potrebnú energiu domácnostiam a priemyslu, a to nákladovo efektívnym spôsobom. Čím jasnejšie sú cenové signály a čím lepšie sú zladené ceny s výrobnými nákladmi, tým efektívnejšia bude výroba a spotreba energie. Trh s energiou však v rôznych ohľadoch riadne nefunguje. Rôzne trhové a regulačné zlyhania donútilo verejné orgány v priebehu rokov najrôznejšími spôsobmi zasiahnuť a usmerňovať vývoj v sektore energetiky. Boli zavedené regulačné alebo finančné opatrenia týkajúce sa výrobcov alebo spotrebiteľov energie, ktoré mali za cieľ dosahovať strategické ciele, ako napríklad znižovanie znečistenia a emisií skleníkových plynov, zlepšovanie bezpečnosti dodávok energie alebo znižovanie zaťaženia chudobných domácností alebo zraniteľných podnikateľov nákladmi na energiu. Takýmito opatreniami sa často subvencuje výroba a spotreba energie a môžu sa nimi upravovať cenové signály tak, aby sa zohľadnili zlyhania trhu. Patria k nim očividné opatrenia, ktoré sa prejavujú v cenách, ako je uvedené vyššie (čiastková zložka „dane a odvody“). Niektoré z nich (napríklad niektoré opatrenia na strane dopytu alebo regulované ceny nepokrývajúce náklady) však môžu otupiť cenové signály, ktoré by inak mali vplyv na spotrebu a výrobu energie, energetickú efektívnosť a investície. Osobitne problematické je subvencovanie fosílnych palív, keďže sa tým znevýhodňuje čistá energia a brzdí prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.

V roku 2014 Komisia vypracovala rozsiahlu štúdiu o povahe nákladov na energiu a energetických subvencií v Európe¹⁹. Z nej vyplýva, že široká škála vládnych intervencií mala podobu výrazných subvencií v sektore energetiky (okrem dopravy), ktoré v roku 2012 dosiahli výšku 113 miliárd EUR, z čoho približne 17,2 miliardy EUR bolo určených na *priame* subvencie do fosílnych palív v oblasti elektriny a vykurovania²⁰; fosílna palivá pre dopravu sa posudzovali samostatne (odhadom 24,7 miliardy EUR). Pri uplatnení širšieho medzinárodného prístupu (MMF) so započítaním externých nákladov by subvencie fosílnych palív dosiahli

¹⁶ Energetická náročnosť sa určuje ako množstvo energie na hrubú pridanú hodnotu. Energetická náročnosť sa môže použiť ako ukazovateľ technickej energetickej účinnosti, budú však na ňu vplývať hospodárske faktory pôsobiace na vývoj hrubej pridanej hodnoty.

¹⁷ Dostupné údaje nie sú reprezentatívne pre základné chemické látky, oceľ či hliník.

¹⁸ Energia spotrebovaná na jednotku výroby.

¹⁹ http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf.

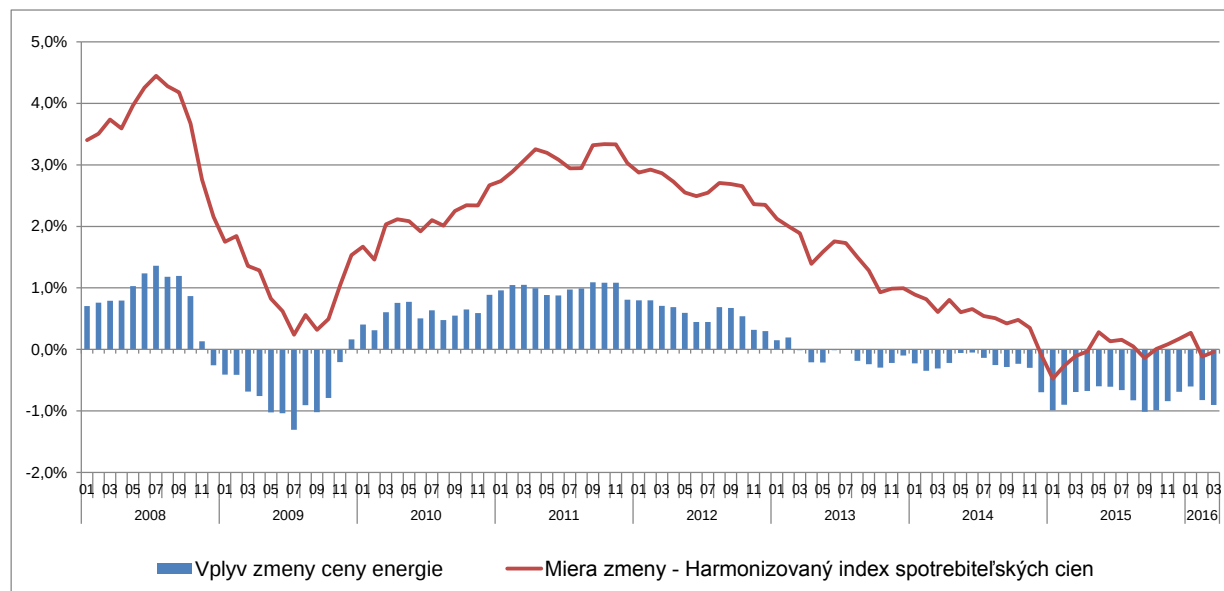
²⁰ Patria sem subvencie uhlia vo výške 9,7 miliardy EUR a plynu vo výške 6,6 miliardy EUR; subvencovanie vychádza z tradície subvencovania investičných subvencií, investičných grantov pre fosílna palivá, výkupných cien, oslobodenia od daní z palív, výroby elektriny, vyradovania z prevádzky a zneškodňovania odpadu. (Zdroj: Štúdia z roku 2014 týkajúca sa nákladov na energiu a energetických subvencií v oblasti dopravy (subvencovanie ropy), s použitím údajov OECD 2013. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf).

výšku 300 miliárd EUR²¹ v EÚ aj Rusku, 250 miliárd EUR v Indii, viac než 2 050 miliárd EUR v Číne a 630 miliárd EUR v USA. EÚ sa zaviazala odstrániť subvencie fosílnych palív a environmentálne škodlivé subvencie, aby sa trh s energiou stal konkurencieschopnejším a aby sa zlepšili cenové signály, na základe ktorých by sa umožnilo efektívnejšie rozdelenie zdrojov na v súlade so záväzkami EÚ v boji proti zmene klímy. Nedávny relatívny pokles cien energie by mal štátom umožniť jednoduchšie zrušenie daňových výnimiek a ďalšieho subvencovania cien a dopytu po energii. Okrem toho prispeje aj k fiškálnej konsolidácii.

Ďalšou bežnou formou intervencie na trhoch s energiou je zdaňovanie energie. Ako už bolo uvedené, môže to slúžiť na nápravu zlyhania trhu, ale štáty sa často snažia o široké a stabilné daňové základne na dosiahnutie stabilných verejných príjmov, z ktorých sa financujú verejné výdavky. Spotreba energie je už dlho takouto základňou. V roku 2014 dosiahli dane z energie²², ktoré vybrali členské štáty EÚ, celkovú výšku 263 miliárd EUR, čo zodpovedá 1,88 % HDP EÚ. Najväčšiu časť daní z energie tvoria spotrebné dane. V roku 2015 len výnosy samotnej spotrebnej dane dosiahli výšku 227 miliárd EUR. Znížená spotreba energetických výrobkov by mala za následok pokles výnosov zo spotrebnej dane, členské štáty však často jej sadzbu zvyšovali. Spotreba energie tak naďalej predstavuje dôležitú daňovú základňu pre verejné príjmy, ktorá členským štátom pomáha konsolidovať náročné fiškálne pozície. Z všeobecnejšieho hľadiska môže mať zdaňovanie energie pozitívny vplyv na rast v porovnaní so zdaňovaním práce a investícií.

Ceny energie ďalej ovplyvňujú aj všeobecnejšie, makroekonomické aspekty hospodárstva EÚ, a to prostredníctvom inflácie. Energia zohráva kľúčovú úlohu vo výdavkoch domácností a nákladoch priemyslu a prostredníctvom cien ropných produktov najmä v sektore dopravy. Ako také predstavujú ceny energie významný faktor ovplyvňujúci infláciu. Najvyššie ceny energie v roku 2008, a dokonca aj v roku 2011, prispeli v tom čase k 1 % inflácii EÚ a súčasné nižšie ceny majú na hospodárstvo EÚ deflačný vplyv.

Obrázok 19: Vplyv cien energie na infláciu v EÚ

Zdroj: Eurostat.

Záver

Rýchly pokles cien energetických komodít v posledných rokoch, a to najmä ropy, ale aj plynu, vyplýva z technologickej zmeny, ako aj z vývoja na trhu a geopolitického vývoja. Situácia v oblasti energetiky sa tak dramaticky mení. V Európe, ktorá je významným dovozcom energie,

²¹ Odhady z roku 2015 (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15105.pdf>).

²² Environmentálne dane súvisiace s energiou, ako sú vymedzené v nariadení (EÚ) č. 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch, neobsahujú DPH z energetických výrobkov.

priniesol tento pokles vítanú dočasnú úľavu pre domácnosti a podniky v ťažkých hospodárskych podmienkach a hospodárstvu zabezpečil jednorazový rozmach. Poukazuje tiež na význam rozvoja globálnych trhov s energiou, najmä pre taký energeticky náročný región, akým je EÚ, a znižuje cenové rozdiely v porovnaní s ostatnými regiónmi. Platí to najmä pre plyn, v prípade ktorého globálny vývoj trhov s LNG a nové zdroje na strane ponuky vytvárajú príležitosti pre Európu: môže to prispieť k znižovaniu rozdielov v cenách plynu oproti ostatným častiam sveta, ako sú USA, a z pohľadu dekarbonizácie zvýšiť konkurencieschopnosť plynu v porovnaní s uhlím.

Nižšie ceny však môžu odvieť pozornosť od výziev, ktorým čelíme v oblasti energetickej bezpečnosti, konkurencieschopnosti a zmeny klímy. Tie stále pretrvávajú. Údaje a analýzy v tejto správe skutočne poskytujú presnejšiu predstavu a pomôžu nám identifikovať tie správne prístupy a stratégie, keďže energetickú úniu rozvíjame na pozadí meniacej sa situácie v energetike. Nízke ceny by sme nemali považovať za samozrejmosť. Z údajov v tejto správe vyplýva, že ponuka a dopyt sa môžu náhle zmeniť. Platí to tým viac, že nové zdroje ako bridlicový plyn a ropné vrty sa rýchlo vyčerpávajú a na udržanie výroby potrebujú neustále investície na obnovu.

Zatiaľ čo pri väčšine ekonomických činností tvoria náklady na energiu len malú časť celkových výrobných nákladov, európske energeticky náročné priemyselné odvetvia naďalej na zvýšenie cien reagujú citlivo. Z hľadiska energetickej náročnosti z dostupných dôkazov vyplýva, že energeticky náročné priemyselné odvetvia v USA začínajú v energetickej účinnosti v niektorých sektoroch dobiehať EÚ. Nápravu môžu pomôcť zabezpečiť vyššie investície do energetickej efektívnosti, ako aj prechod na inovačné produkty s vyššou pridanou hodnotou. Pre niektoré energeticky náročné priemyselné odvetvia sú k dispozícii významné oslobodenia od daní a zníženia daní, ktoré sa však v jednotlivých členských štátoch do veľkej miery líšia. Takéto subvencie by sa mali udeľovať len vtedy, ak je potrebné podporiť európsky priemysel v prípade nerovnej medzinárodnej hospodárskej súťaže a zároveň minimalizovať cenové deformácie. Všeobecnejšie povedané, členské štáty by mali využiť výhodu súčasných nižších cien energie na zrušenie neprimeraných subvencií a daňových výnimiek, ktoré narúšajú cenové signály a oddiaľujú prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Na ceny energie a vývoj nákladov v Európe vplýva množstvo faktorov. Jedným z jednoznačných zistení tejto správy je odlišný vývoj medzi veľkoobchodnými a maloobchodnými cenami elektriny. Zatiaľ čo veľkoobchodné ceny dosiahli v roku 2016 najnižšie úrovne za 12 rokov, ceny pre domácnosti sa zvyšovali v priemere o 2 až 3 % ročne²³. Tento stav vyplýva z lepšieho fungovania trhu v kombinácii so zlyhaniami trhu, a zvýšenia daní a odvodov.

Pokles veľkoobchodných cien súvisí s cenami energetických komodít, znížením dopytu a lepším fungovaním trhu prostredníctvom prepojenia trhu. V závislosti od regionálneho trhu existuje aj nadmerná kapacita v oblasti výroby elektriny a nová kapacita nie je zaručená, kým sa staršia kapacita z trhu nestiahne. Vnútroštátne opatrenia, ako sú kapacitné mechanizmy a podpora obnoviteľnej energie, tiež vplývajú na znižovanie veľkoobchodných cien, čo ešte viac znižuje výnosy a pôsobí proti zabudovaným cenovým signálom na trhu, ktorými by sa obnovila rovnováha. Vzhľadom na veľké investície do výrobných kapacít, ktorá bude z dlhodobého hľadiska potrebná na dosiahnutie cieľov bezpečnosti dodávok, konkurencieschopnosti a dekarbonizácie, potrebuje EÚ takú štruktúru trhu a rámec energetickej politiky, ktoré sa opierajú o trhové mechanizmy a umožňujú investície do nízkouhlíkovej a flexibilnej výroby s riadením na strane spotreby, uskladňovania a cezhraničnej prepojenosti.

Zdá sa, že pokles veľkoobchodných cien sa len pomaly a čiastočne premieta v cenách pre maloobchodných spotrebiteľov, aj keď v prípade priemyselných spotrebiteľov je tento proces

---

²³ Ceny elektriny pre priemysel sa zvýšili približne o 2 %; ceny plynu pre priemysel boli stabilné alebo sa znížili.

rýchlejší. Z toho vyplýva, že existuje potenciál ďalšieho zlepšenia hospodárskej súťaže na maloobchodných trhoch. Pokles veľkoobchodných cien navyše do veľkej miery vyvážili vyššie sieťové tarify, dane a odvody. Ich zvýšenie môže byť dôsledkom veľmi potrebných investícií do cezhraničných prepojení a inteligentných sietí, ktoré prinášajú výhody v podobe efektívnosti, vnútorného trhu a energetickej bezpečnosti. Dane a odvody sa môžu zvyšovať s cieľom napraviť zlyhania trhu, ako aj zo všeobecných fiškálnych dôvodov alebo s cieľom priameho financovania investícií do výroby energie. (Je nevyhnutné, aby náklady energetického systému boli v plnej miere pokryté v rámci sektora spotrebiteľmi a aby sa neumožnilo akumulovať tarifné deficit.) Nemali by však znižovať motiváciu výrobcov energie investovať. Nedostatočné premietnutie veľkoobchodných cien do maloobchodných cien a citlivosť domácností a priemyslu na ceny naznačujú, že EÚ by mala pokračovať v stimulovaní vývoja vnútorného trhu s energiou, a to najmä prostredníctvom koncepcie funkčného trhu s elektrinou. V EÚ sa musia vytvoriť konkurencieschopné trhy, na ktorých budú môcť spotrebiteľia aj výrobcovia flexibilne reagovať na veľkoobchodné aj maloobchodné cenové signály. Ak majú byť trhové sily stimulom investícií v sektore energetiky, potrebujeme veľkoobchodné ceny energie, ktoré plne pokryjú investície a prevádzkové náklady.

Zo všetkých týchto hľadísk sú rozhodujúce pripravované návrhy Komisie týkajúce sa štruktúry trhu, maloobchodných trhov, obnoviteľnej energie a riadenia a spravovania, ktoré umožnia vybudovať inovačný a konkurencieschopný sektor energetiky, ktorý zabezpečí cenovo dostupnú energiu pre európske domácnosti a priemyselné podniky a umožní európskemu priemyslu účinne konkurovať v globálnom hospodárstve.